



VN/33697/2025

Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausosasto

Digitalisaation ja tiedonhallinnan yksikkö

Erityisasiantuntija Minna Lohtander

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HE 124/2025 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriön kirjallista lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä HE 124/2025 vp.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa lausunnossaan kunnioittavasti seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan, että Suomi.fi-tunnistusta käyttäville täysi-ikäisille henkilöille luotaisiin automaattisesti Suomi.fi-viestit -tili, minkä käyttö olisi mahdollista lopettaa halutessaan. Sähköinen tiedoksianto Suomi.fi-viesteihin olisi mahdollinen ilman tiedoksiannon vastaanottajan erillistä suostumusta. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää esityksen tavoitteita yleisesti kannatettavina ja tarkoituksenmukaisina myös sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisen näkökulmasta. Ehdotettu ratkaisu tuo hyvinvointialueille lisää mahdollisuuksia vähentää hallinnollista työtä ja niihin liittyviä kustannuksia. Suunta on näin ollen sama kuin mihin sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisessä pyritään tällä hallituskaudella panostamaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa erityisen tärkeänä esityksen tavoitetta varmistaa, että vaihtoehtoisia asiointi- ja viestintäkanavia on jatkossakin tarjottava niille, jotka eivät pysty käyttämään sähköisiä palveluja. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käyttäjistä suuri osa on kykenevä käyttämään myös sähköisiä palveluja, ja on oletettavaa, että ehdotus palvelee siten ison asiakasjoukon etua helpottaen asiointia palvelunantajan kanssa. Tämän ohella on kuitenkin huomattava, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaina on huomattavan paljon myös sellaisia henkilöitä ja asiakasryhmiä, joilla ei ole vaadittavaa kyvykkyyttä asioida sähköisesti tai digitaalisia laitteita, ja jotka eivät



VN/33697/2025

tuettunakaan pysty asioimaan sähköisesti palvelunjärjestäjän kanssa. Ehdotettu toimintatapa ei näin ollen ole heidän tarpeitaan vastaava tai asiakkaan edun mukainen.

Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa esityksessä tunnistettua seikkaa, että ikääntyneissä on eniten henkilöitä, joilla on alentuneet digitaidot tai riski taitojen alentumisesta. On hyvä, että esityksessä kannustetaan tekemään ennalta tarvittavat toimet digitaitojen heikkenemisen varalle mahdollistamalla puolesta asiointi valtuuttamalla toinen henkilö asioimaan ikääntyneen puolesta Suomi.fi-viesteissä tai tekemällä edunvalvontavaltuutus. Esityksessä tunnistetaan, että holhousasioiden rekisteriin viedään edunvalvontavaltuutus vain, mikäli se koskee valtuuttajan edustamista tämän taloudellisissa asioissa. Lakiesityksessä tehty raja ei siis kattaisi niitä tilanteita, joissa henkilölle on määrätty edunvalvoja tai vahvistettu edunvalvontavaltuutus, mutta tästä ei ole tehty merkintää holhousasioiden rekisteriin. Esityksessä arvioidaan tämän koskevan vain vähäistä määrää henkilöitä, mutta sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää tähän kuitenkin huomiota.

Esityksessä tunnistetaan myös se, että digitaidot voivat kuitenkin olla alentuneet tai taidot voivat alentua sairauden taikka muun vastaavan syyn vuoksi kaikenikäisillä tai että on mahdollista, että sujuvasti Suomi.fi-viestejä käyttävä henkilö esimerkiksi sairastuu tai vammautuu siten, ettei hän ole enää toimintakykyinen käyttämään Suomi.fi-viestejä, vahvaa tunnistautumista ja sähköisiä asiointipalveluja. Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa esityksessä tässä tilanteessa tunnistettua viranomaisen harkintavaltaa sähköisessä tiedoksiannossa, jos viranomaisella on esimerkiksi henkilön läheisen ilmoituksen perusteella tiedossa henkilön alentunut digitaalinen toimintakyky.

Velvollisuus käyttää todisteellista tiedoksiantoa on rajattu hallintolaissa koskemaan velvoittavia päätöksiä. Ehdotettu sääntely voisi vaikuttaa hallintopäätöksen tiedoksisaamiseen ja siten mahdollisuuteen hakea muutosta päätökseen muutoksenhakuajankohdalla. Tämän riskin voidaan arvioida kohdistuvan erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että palvelujärjestelmän monimuotoisuuteen ja näiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden etuun on välttämätöntä kiinnittää jatkossakin erityistä huomiota.

Sosiaali- ja terveydenhuolto on suurin yksittäinen toimiala julkisessa palvelutuotannossa, ja hyvinvointialueilla on merkittävä rooli hallinnollisena organisaationa esityksen soveltamisen näkökulmasta.

Ehdotus siitä, että viranomaisen tiedoksiannot lähetettäisiin ensisijaisesti sähköisesti niille hallinnon asiakkaille, joille tämä on mahdollista, on lähtökohtaisesti perusteltu ja tavoiteltava myös sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan näkökulmasta.

Terveydenhuollossa kirjallisia tiedoksiantoja lähetetään esimerkiksi ajanvarausajoista, hoitotoimenpiteistä ja niihin liittyvistä hoito-ohjeista. Sosiaalihuollossa palvelujen järjestäminen perustuu hallintopäätöksiin, jonka vuoksi päätösotteiden ja niihin liittyvien



VN/33697/2025

oikaisuvaatimusohjeiden postitus on merkittävä osa julkista hallintotehtävää. Esityksessä hyvinvointialueiden sähköisten tiedonantojen määrän tarkastelu perustuu ainoastaan potilaskirjeisiin ja yhden hyvinvointialueen esimerkkiin, minkä perusteella määrrien kehitystä sekä vaikutuksia kustannuksiin on vaikea ennakoida.

Sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy hallituksen esityksessä tunnistettuun mahdolliseen oikeusturvaan vaikuttavaan riskitekijään yhdistää Suomi.fi-viestien käyttöönotto tilanteeseen, jossa kansalainen käyttää Suomi.fi -tunnistusta päästäkseen tiettyyn asiointipalveluun. Henkilö ei tällöin välttämättä ole valmistautunut yleiseen Suomi.fi-viestien käyttöönottoon ja sen myötä sähköisen osoitteen antamiseen eikä siten keskity viestien käyttöönottoon. Esityksessä tuodaan esiin myös muita haasteellisia tilanteita, jotka mahdollistavat sen, ettei henkilö palvelun uutena käyttäjänä välttämättä huomaa Suomi.fi-viesteihin hänelle tiedoksi saapuvia asiakirjoja. Tällainen tilanne voi tulla eteen esimerkiksi sähköpostiosoitteen muutoksen myötä. Asialla voi olla negatiivisia vaikutuksia henkilön oikeusturvan toteutumiseen. Negatiivisten yhdenvertaisuusvaikutusten ehkäisemiseksi hallituksen esitykseen sisältyy mahdollisuus kieltäytyä Suomi.fi-viestien käytöstä niiden henkilöiden osalta, joiden tiedoksiannot siirtyisivät sähköisiksi viranomaisaloitteisen Suomi.fi-viestien käyttöönoton myötä. Sosiaali- ja terveysministeriö näkee tämän kieltäytymismahdollisuuden tärkeänä, mutta riittämättömänä toimenasuojaamaan niiden henkilöiden yhdenvertaisuutta, joilla ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia käyttää sähköisiä palveluja. Henkilön, jolta edellytetyt digivalmiudet puuttuvat, tulisi itse olla aktiivinen lopettaakseen viestien käytön. Kieltäytyminen pitäisi tehdä pahimmillaan kaksi kertaa vuodessa, kun automaattinen viestien käyttöönotto aktivoituisi uudelleen, mikäli henkilö esimerkiksi avustettuna käyttäisi digipalveluja. Sosiaali- ja terveysministeriö näkee tämän toistuvan, aktiivisen kieltäytymisen edellytyksen haasteellisena toimenasuontentisestään jo vaikeassa asemassa olevia henkilöitä kohtaan, joilla voi jo muutenkin olla suuria vaikeuksia hakea ja saada tarvitsemiaan palveluja.

Esityksessä on huomioitu hyvin lasten oikeusturva ja lapsivaikutukset. Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää erityisesti siitä, että hallituksen esityksessä on huomioitu mahdollisuus, ettei huoltaja toimi lapsen edun mukaisesti ja huoltajan mahdollisuus käyttää tiliä voidaan estää. Myönteistä on myös se, että perusteluissa huomioidaan viranomaisen viimekätinen velvollisuus arvioida viestien lähettämistapa. Tämä voi olla erityisesti lastensuojelun sijaishuollossa elävien lasten kohdalla usein perusteltua lapsen oikeusturvan turvaamisen kannalta.

Lakiesityksessä säädettäisiin myös henkilön ilmoittamaan sähköiseen osoitteeseen lähetettävästä heräteilmoituksesta. Heräteilmoitus antaa Suomi.fi- viestien käyttäjälle tiedon uudesta saapuneesta viranomaisen viestistä. Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että sähköpostiosoitteen lisäksi järjestelmässä kehitettäisiin mahdollisuus valita



VN/33697/2025

heräteilmoituksen vaihtoehtoisia mahdollisuuksia, esimerkiksi tekstiviestitoiminnoin tapahtuva ilmoitus, koska kaikilla henkilöillä ei ole käytössään sähköpostia.

Vaihtoehtoisten tai useiden erilaisten heräteilmoitusten samanaikaisuus voisi siten pienentää riskiä jäädä järjestelmään tulleen tiedon tavoittamattomiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää lisäksi huomiota puolesta-asiointiin, eli tilanteisiin, joissa asianomaisen henkilön lisäksi hänen puolesta-asioijansa tulisi saada tieto saapuneesta viranomaisen viestistä. Suomi.fi-viestien käyttäjällä tulisi olla mahdollisuus valita heräteilmoitusten lähettäminen oman sähköpostinsa lisäksi puolesta-asioijan sähköpostiin. Puolesta-asioinnin merkitys korostuu esimerkiksi tilanteessa, jossa asianomaisella henkilöllä ei itsellään ole asian seuraamisen edellyttämiä digitaalisia laitteita.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että sähköisen tiedoksiannon käyttämistä ja puolesta asiointia tulee kehittää tarkoituksenmukaisella tavalla organisaatioiden tarpeeseen. Lupa- ja valvontaviranomaisten tämänhetkiset ratkaisut tulee sallia siihen asti, kunnes Suomi.fi-palvelun puolesta asiointia saadaan kehitettyä. Kehitystyön yhteydessä voisi myös harkita, voisiko organisaation nimenkirjoitusoikeuden omaava henkilö valtuuttaa puolesta asioinnin käytännön hallinnoinnin jollekin toiselle organisaation jäsenelle.

Hallitus on antanut eduskuntaan esityksen Kansaneläkelaitosta koskevan lain muuttamiseksi. Lakia ehdotetaan muutettavaksi tavalla, joka antaa Kelalle laajemman mahdollisuuden päätösten sähköiseen tiedoksi antamiseen. Ehdotuksen mukaan Kansaneläkelaitoksen päätöksen sähköinen tiedoksianto ei edellyttäisi enää asianomaisen nimenomaista suostumusta. Muutoksen keskeisenä tavoitteena on lisätä sähköisten tiedoksiantojen määrää siten, että Kansaneläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa (OmaKela) asioivat asiakkaat saisivat sähköisesti hakemiaan etuuksia koskevat päätökset tiedoksi pääsääntöisesti siinä asiointikanavassa, jossa etuutta on haettu (OmaKela).

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää kannatettavana sitä, että Kelan ei tarvitse sähköisessä tiedoksiannossa siirtyä Suomi.fi-palvelun käyttöön, koska sillä on jo toimiva sähköisen tiedoksiannon kanava käytössä ja muutos merkitsisi Kelalle huomattavia kustannuksia.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää kannatettavana myös sitä, että työttömyyskassojen tai Työllisyysrahaston ei tarvitse sähköisessä tiedoksiannossa siirtyä Suomi.fi-palvelun käyttöön. Näistä toimijoista esimerkiksi työttömyyskassoilla on jo tällä hetkellä toimivat sähköisen tiedoksiannon kanavat käytössään, eikä kustannuksia aiheuttava Suomi.fi-palvelun käyttöön siirtyminen ole tällä hetkellä perusteltua niidenkään osalta.